

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS pārbaudes lietā Nr. 2017-14-15A Rīgā

2017. gada 9. maijā

Nr.6-6/17

[Personai A]
[pasta adrese]

Valsts ieņēmumu dienestam
vid@vid.gov.lv

Informācijas centram
kanceleja@ic.iem.gov.lv

Zināšanai:
Uzņēmumu reģistram
info@ur.gov.lv

Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv

Iekšlietu ministrijai
kanceleja@iem.gov.lv

Par papildsoda izpildi administratīvā pārkāpuma lietā

Tiesībsargs ir izskatījis, pamatojoties uz [personas A] (turpmāk arī – iesniedzēja) iesnieguma ierosināto, pārbaudes lietu par labas pārvaldības principa ievērošanu Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk arī – VID), Uzņēmumu reģistra un Informācijas centra darbībā, izpildot administratīvo papildsodu – tiesību atņemšana ieņemt noteiktus amatus.

Lietas faktiskie apstākļi

VID Nodokļu parādu piedziņas pārvalde ar 2014. gada 7. novembra lēmumu Nr.F04BS003150 (turpmāk arī – VID 2014. gada 7. novembra lēmums) administratīvā pārkāpuma lietā iesniedzējai uzlika naudas sodu un papildsodu - tiesību atņemšana ieņemt noteiktus amatus, t.i., personālsabiedrības lietveža, personālsabiedrību pārstāvēt tiesīgā biedra, kapitālsabiedrības valdes locekļa, kapitālsabiedrības padomes locekļa, prokūrista, parastā komercpilnvarnieka, pārstāvja filiālē, komercsabiedrības likvidatora, sabiedrības kontroliera un revidenta amatus¹, 24 mēnešus.

¹ Aizliegums ieņemt minētos amatus izriet no Komerclikuma 4.¹ panta pirmās daļas.

Tā kā par VID 2014. gada 7. novembra lēmumu VID nebija saņēmis iesniedzējas sūdzību, minētais lēmums pēc pārsūdzības termiņa, t.i., 2014. gada 19. decembrī, ar pavadvēstuli tika nosūtīts izpildei Uzņēmumu reģistram.

Uzņēmumu reģistrs 2014. gada 22. decembrī pieņēma vairākus lēmumus, ierakstot komercreģistrā ziņas par iesniedzējas atbrīvošanu no valdes locekļa amata vairākās kapitālsabiedrībās.

Taču, tā kā iesniedzēja VID 2014. gada 7. novembra lēmumu nebija saņēmusi VAS "Latvijas Pasts" kļūdas dēļ, viņa 2015. gada 9. janvārī VID ģenerāldirektoram iesniedza ar 2014. gada 30. decembri datētu sūdzību, kurā lūdza atjaunot nokavēto procesuālo termiņu sūdzības iesniegšanai un atcelt VID 2014. gada 7. novembra lēmumu.

VID ģenerāldirektors ar 2015. gada 23. janvāra lēmumu Nr.22.11/L-2580 nolēma atteikt atjaunot iesniedzējai nokavēto procesuālo termiņu sūdzības iesniegšanai.

Par VID ģenerāldirektora 2015. gada 23. janvāra lēmumu Nr.22.11/L-2580 iesniedzēja iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā.

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa 2015. gada 16. aprīlī nolēma atcelt VID ģenerāldirektora 2015. gada 23. janvāra lēmumu Nr.22.11/L-2580 un atjaunot nokavēto procesuālo termiņu VID 2014. gada 7. novembra lēmuma Nr.F04/BS003150 pārsūdzēšanai.

Izskatot pēc būtības iesniedzējas sūdzību, VID ģenerāldirektors 2015. gada 28. maijā pieņēma lēmumu Nr.22.11/L-21860, ar kuru atstāja negrozītu VID 2014. gada 7. novembra lēmumu.

Iesniedzēja 2015. gada 29. jūnijā iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā par VID ģenerāldirektora 2015. gada 28. maija lēmumu Nr.22.11/L-21860.

Tiesvedības procesa laikā VID 2015. gada 18. septembrī nosūtīja Uzņēmumu reģistram paziņojumu par VID 2014. gada 7. novembra lēmumā (VID ģenerāldirektora 2015. gada 23. janvāra lēmumā Nr.22.11/L-2580) piemērotā papildsoda izpildes apturēšanu.

Pēc šī paziņojuma nosūtīšanas Uzņēmumu reģistrs 2015. gada 22. septembrī pieņēma divus lēmumus, ar kuriem iesniedzēja tika iecelta valdes locekļa amatā divās kapitālsabiedrībās.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 31. oktobra spriedumu VID ģenerāldirektora 2015. gada 28. maija lēmums Nr.22.11/L-21860 atstāts negrozīts. Minēto tiesas spriedumu iesniedzēja pārsūdzēja.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 30. novembra lēmumu lietā atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību.

Iesniedzējas iebildumi

Iesniedzēja iebilst par VID rīcību, izpildot VID 2014. gada 7. novembra lēmumu. VID nav rīkojies atbilstoši likuma prasībām, kas arī ir ierobežojis viņas tiesības uz nodarbošanos.

Tāpat iesniedzēja iebilst, ka laika posmā kopš VID 2014. gada 7. novembra lēmuma pieņemšanas līdz tiesvedības pabeigšanai (2016. gada 30. novembris) Sodu reģistrā bija ieraksts par to, ka viņa izcieš papildsodu - tiesību atņemšana ieņemt noteiktus amatus komercsabiedrībās 24 mēnešus. Iesniedzēja pauž uzskatu, - fakts, ka Sodu reģistrā 24 mēnešu garumā kopš 2014. gada 21. novembra ir bijis ieraksts par sodāmību un iesniedzējas rīcībā esošajās valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv iegūtajās izdrukās nebija atzīmes par tā izpildes apturēšanu nozīmē, ka sods līdz ar 2016. gada 7. novembri, t.i., pēc 24 mēnešiem, ir izciests. Neskatoties uz minēto, pēc Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 30. novembra lēmuma stāšanās spēkā Sodu reģistrā ir jauns ieraksts, saskaņā ar kuru iesniedzējai papildsods šobrīd ir joprojām izciešanas stadijā. Iesniedzējas skatījumā tas ir uzskatāms par dubulto sodīšanu, kā arī šie apstākļi ierobežo iesniedzējas tiesības uz brīvu nodarbošanos.

Tiesībsarga vērtējums

1. Visupirms ir noskaidrojams, vai iesniedzējai uzliktais papildsods ir izpildīts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

1.1. Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk arī – LAPK) 297.panta pirmo un otro daļu jautājumus, kas saistīti ar lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu izpildi, izlemj institūcija (amatpersona), kas lēmumu pieņēmusi. Lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu pareizu un savlaicīgu izpildi kontrolē iestāde, kura pieņēmusi sākotnējo lēmumu.

Tā kā sākotnējo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā pieņēma VID, tad VID ir uzskatāma par iestādi, kas ir atbildīga par tā izpildi, t.sk. par izpildes pareizību un par savlaicīgu izpildi.

1.2. Saskaņā ar LAPK 312.¹ pantu lēmumu par tiesību atņemšanu ieņemt noteiktus amatus izpilda tam pilnvarotas iestādes (amatpersonas) kārtībā, kāda noteikta citos normatīvajos aktos. Savukārt LAPK 291. panta ceturtā daļa paredz, ka lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu nodod izpildei institūcija (amatpersona), kas lēmumu pieņēmusi.

Likuma “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 4.panta pirmās daļas 3¹.punkts nosaka, ka Uzņēmumu reģistrs nodrošina to, ka tiek izpildīts (..) administratīvā pārkāpuma procesā pieņemtais nolēmums, ar kuru personai ir atņemtas tiesības ieņemt noteiktus amatus, un nekavējoties ziņo attiecīgajām iestādēm vai amatpersonām, kā arī attiecīgajam komersantam par izpildes nosacījumu pārkāpumiem.

Savukārt saskaņā ar Sodū reģistra likuma 14.panta pirmās daļas 5., 9, 10.punktu institūcijai, kura izpilda sodu, institūcijai vai amatpersonai, kura sastāda protokolu par administratīvo pārkāpumu, institūcijai vai amatpersonai, kura ir tiesīga izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas, ir pienākums sniegt ziņas Iekšlietu ministrijas Informācijas centram iekļaušanai Sodū reģistrā. Minētās iestādes ir atbildīgas par ziņu savlaicīgu sniegšanu reģistram un šo ziņu atbilstību apliecinājošiem dokumentiem, ja tādi ir².

No minētām tiesību normas izriet, ka Uzņēmumu reģistrs un Sodū reģistrs būtībā ir instrumenti, ar kuru palīdzību VID nodrošina un kontrolē papildsoda izpildi.

1.3. Saskaņā ar likuma “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 8., 14. un 15.pantu Uzņēmumu reģistrs izskata VID pieprasījumu ar lēmuma izpildi un fiksē faktu par tiesību atņemšanu ieņemt noteiktus amatus konkrētai personai, t.sk. ieraksta komercreģistrā ziņas atbilstoši minētajam faktam (piemēram, par atbrīvošanu no kapitālsabiedrības valdes locekļa amata, par iecelšanu utt.). Analogiski ieraksti tiek veikti arī attiecībā uz citiem amatiem, ciktāl tos paredz likums. Piemēram, likums “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” neparedz, ka komercreģistrā būtu ierakstāmas ziņas par parasto komercpilnvaru.

Sodū reģistra likuma 12. panta pirmā daļa paredz, ka attiecīgajām iestādēm Sodū reģistram cita starpā ir jāsniedz informācija par administratīvo pārkāpumu izdarījušo personu; par institūciju, kura pieņēmusi lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā; par lēmuma numuru un pieņemšanas datumu; par lēmumā noteikto administratīvo sodu; par datumu, kad stājies spēkā lēmums (nolēmums) administratīvā pārkāpuma lietā; par datumu, kad administratīvais sods izciests (izpildīts); par datumu, kad lēmuma izpilde par naudas soda uzlikšanu ir apturēta un atjaunota; par datumu, kad iestājies administratīvā soda izpildes noilgums u.c. Atbilstoši Sodū reģistra likuma 14. panta otrās daļas deleģējumam Ministru kabinets 2014.gada 23.septembrī ir pieņēmis noteikumus Nr.563 “Noteikumi par ziņu sniegšanu un saņemšanu no Sodū reģistra, valsts nodevas apmēru un izziņas noformēšanas prasībām” (turpmāk arī – Noteikumi Nr.563), kas detalizē kārtību un apjomu, kādā atbildīgās iestādes sniedz ziņas Iekšlietu ministrijas Informācijas centram.

Ar ierakstu Sodū reģistrā, pirmkārt, tiek nodrošināts Sodū reģistra likuma mērķis - izveidot vienotu uzskaiti par (..) administratīvos pārkāpumus izdarījušām personām, lai veicinātu šo (..) pārkāpumu novēršanu un atklāšanu, kā arī par tiem personai noteiktā soda izpildes un tiesību ierobežojumu kontroli³. Otrkārt, ar ierakstu Sodū reģistrā tiek īstenota papildsoda reāla piespiedu izpilde. Piemēram, saskaņā ar Sodū reģistra likuma 19.panta pirmās daļas 5. punktu darba devējam ir tiesības pieprasīt un saņemt ziņas, kas nepieciešamas, lai pārbaudītu fiziskās personas atbilstību normatīvajos aktos noteiktajiem ierobežojumiem, pieņemot to darbā vai dienestā (norādot normatīvo aktu, kas paredz attiecīgus ierobežojumus). Tas nozīmē, ka darba devējam ir tiesības pārlicināties,

² Sk. Sodū reģistra likuma 14.panta otro daļu.

³ Sk. Sodū reģistra likuma 1.pantu.

vai personai ir noteikts ierobežojums, piemēram, saņemt parasto komercpilnvaru (strādāt par pārdevēju veikalā u.c.). Tādējādi ieraksts Sodu reģistrā būtībā papildina Uzņēmumu reģistra kontroles mehānismu. Proti, ar Sodu reģistra starpniecību var uzzināt par tiem tiesību ierobežojumiem, kurus saskaņā likumu “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” nav iespējams ierakstīt komercreģistrā. Kā jau tika minēts, piemēram, par parasto komercpilnvarnieku, sabiedrības kontrolieri u.c. komercreģistrā ierakstus neizdara, un līdz ar to ar Uzņēmumu reģistra starpniecību šo amatu ieņemšanu nevar maksimāli efektīvi nokontrolēt, taču to var nokontrolēt ar Sodu reģistra starpniecību.

1.4. Saskaņā ar LAPK 291. panta pirmo un otro daļu lēmums par administratīvā soda uzlikšanu ir izpildāms ar tā pieņemšanas brīdi, ja šajā kodeksā un citā likumdošanā nav noteikts citādi. Ja lēmums par administratīvā soda uzlikšanu pārsūdzēts vai par to iesniegts protests, tas jāizpilda pēc sūdzības vai protesta noraidīšanas, izņemot lēmumus par šādiem administratīvā soda veidiem: 1) brīdinājums; 2) transportlīdzekļu vadīšanas tiesību atņemšana; 3) naudas sods, ko iekasē administratīvā pārkāpuma izdarīšanas vietā.

Lai arī LAPK 291.panta pirmā daļa gramatiski lasāma tādējādi, ka lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu izpildīšanas notiek uzreiz ar tā pieņemšanas brīdi, tomēr LAPK 291.panta pirmā daļa ir interpretējama sistēmiski ar LAPK 291.panta otro daļu. Proti, LAPK 291.panta pirmās daļas formulējums “lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu izpildes brīdis” nav brīdis, kurā lēmums tiek parakstīts (pieņemts), bet gan brīdis, kad attiecīgais lēmums ir kļuvis neapstrīdams, t.i., kad tas ir paziņots personai LAPK 276.panta pirmās daļas vai Paziņošanas likumā noteiktā kārtībā un par to nav iesniegta sūdzība. Tas nozīmē, ka soda – tiesību atņemšana ieņem noteiktus amatus, reālas izpildes sākums ir atkarīgs no paziņošanas veida. Un, ja tas nav pārsūdzēts, tad var tikt izpildīts apmēram pēc 2 vai 3 nedēļām no lēmuma faktiskā pieņemšanas brīža.

1.5. Analizējot iesniedzējas gadījumu, konstatējams, - lietā nav strīda, ka VID 2014.gada 7.novembra lēmums tika sūtīts ar VAS “Latvijas Pasts” starpniecību. VID 2014. gada 7.novembra lēmums iesniedzējai tika nosūtīts 2014. gada 11. novembrī, līdz ar to saskaņā ar Paziņošanas likuma 8. panta trešo daļu prezumējams, ka iesniedzēja to saņēma 2014.gada 18.novembrī, no kura 10 darba dienu laikā, t.i., līdz 2014.gada 2.decembrim, iesniedzējai bija tiesības iesniegt sūdzību VID ģenerāldirektoram. Tas nozīmē, ka VID saskaņā ar LAPK 291.panta pirmo daļu bija pamats uzskatīt, ka 2014.gada 7.novembra lēmums ir izpildāms jau 2014.gada 3.decembrī.

Saskaņā ar VID 2014. gada 20. oktobra iekšējiem noteikumiem Nr.72 “Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienestā veic ar administratīvo pārkāpumu lietvedību saistītas informācijas apmaiņu un izpildi”⁴ (turpmāk arī – VID iekšējie noteikumi Nr.72) 17.1.apakšpunktu – informāciju Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram nosūta piecu darba dienu laikā, kad lēmums kļuvis izpildāms. Tas nozīmē, ka VID saskaņā ar LAPK 291. panta pirmo daļu un VID iekšējo noteikumu Nr.72 17.1.apakšpunktu bija pienākums 2014. gada 7. novembra lēmumu nosūtīt izpildei Uzņēmumu reģistram vēlākais līdz 2014. gada 10. decembrim. Saskaņā ar pārbaudes lietas materiāliem VID tikai 2014. gada 19. decembrī minēto lēmumu nosūtīja izpildei Uzņēmumu reģistram, t.i., 9 dienas vēlāk, nekā to paredz normatīvie akti.

Līdz ar to *VID nav ievērojis LAPK 291. panta pirmo daļu un VID iekšējo noteikumu Nr.72 17.1.apakšpunktu.*

Saskaņā ar Noteikumi Nr.563 6.punktu (..) institūcija vai amatpersona, kura sastāda protokolu par administratīvo pārkāpumu, institūcija vai amatpersona, kura ir tiesīga izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas, un citas valsts un pašvaldību iestādes ziņas tiešsaistes datu režīmā vai automatizētajā datu apmaiņas režīmā ievada reģistrā nekavējoties, bet ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc attiecīgo procesuālo darbību veikšanas, reģistrācijas fakta vai nolēmuma stāšanās spēkā. Piemēram, saskaņā ar Noteikumu Nr.563 11. punktu Sodu reģistrā cita starpā ievada ziņas par sastādīto administratīvo pārkāpuma protokolu un datumu; par personu, kurai ir sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols; kad lieta nosūtīta izskatīšanai, un tās iestādes nosaukums, kurai lieta nosūtīta izskatīšanai. Savukārt saskaņā ar Noteikumu Nr.563 12.punktu papildus minētajām ziņām Sodu reģistrā ievada institūcijas nosaukumu (amatpersonas vārds un uzvārds), kura pieņēmusi

⁴ Minētie noteikumi bija spēkā brīdī, kad tika izskatīta iesniedzējas administratīvā pārkāpuma lieta.

lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, datums, kad lēmuma izpilde par administratīvā soda uzlikšanu apturēta, datums, kad lēmuma izpilde par administratīvā soda uzlikšanu atjaunota, datums, kad stājies spēkā lēmums (nolēmums) administratīvā pārkāpuma lietā u.c.

No minētā izriet, ka Sodu reģistrā informācija par administratīvā pārkāpuma lietvedību ir jāievada jau administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas laikā, t.i., sākot ar protokola sastādīšanu, un turpmāk atkarībā no lietvedības gaitas attiecīgā informācija jāpapildina, tādējādi nodrošinot Sodu reģistra likuma mērķi⁵.

Saskaņā ar VID iekšējo noteikumu Nr.72 4. un 5.punktu datus par sastādīto administratīvā pārkāpuma protokolu Sodu reģistrā VID struktūrvienība ievada nekavējoties, bet ne vēlāk kā trīs darbadienu laikā no administratīvā pārkāpuma protokola izsniegšanas vai nosūtīšanas pārkāpējam.

Administratīvā pārkāpuma protokols iesniedzējai tika sastādīts 2014.gada 9.oktobrī un šajā datumā nosūtīts ar ierakstītu sūtījumu. Tas nozīmē, ka VID bija pienākums Sodu reģistrā ievadīt informāciju jau 2014.gada 16.oktobrī (paziņošanas datums), vēlākais 21.oktobrī, taču attiecīgo informāciju VID vispār nav ievadījis Sodu reģistrā.

Saskaņā ar VID iekšējo noteikumu Nr.72 6.punktu struktūrvienība, kuras ierēdnis pieņēmis lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, nekavējoties, bet ne vēlāk kā trīs darba dienu laikā pēc tā izsniegšanas vai nosūtīšanas pārkāpējam nodrošina datu ievadi par to Sodu reģistrā.

Atbilstoši Paziņošanas likuma 8. panta trešajai daļai prezumējams, ka iesniedzēja VID 2014.gada 7.novembra lēmumu ir saņēmusi 2014.gada 14.novembrī. Tas nozīmē, ka jau 2014.gada 14.novembrī, vēlākais 2014.gada 19.novembrī, VID bija pienākums Sodu reģistrā ievadīt informāciju par šo lēmumu.

Saskaņā ar pārbaudes lietas materiāliem VID Sodu reģistrā ierakstu ir veicis 2014.gada 21.novembrī, kas attiecīgi ir bijis pirmais ieraksts Sodu reģistrā šīs lietas ietvaros.

VID nav ievērojis Noteikumi Nr.563 6.punktu, VID iekšējo noteikumu Nr.72 4., 5. un 6.punktu, 17.1.apakšpunktu.

1.6. Lai arī iesniedzējas gadījumā VID bija pamats uzsākt papildsoda piespiedu izpildi jau 2014.gada 25.novembrī un lai arī VID pamatoti to uzsāka, tomēr VID bija jāzina un jāņem vērā, ka persona sūdzību var iesniegt arī pēc izpildes uzsākšanas, lūdzot atjaunot procesuālo termiņu, jo tādu situāciju paredz LAPK. Tas nozīmē, ja šāda sūdzība ir iesniegta, tad VID ir arī pienākums rīkoties atbilstoši LAPK prasībām.

Kā šīs pārbaudes lietas ietvaros noskaidrots, pēc tam, kad VID bija nosūtījis Uzņēmumu reģistram VID 2014.gada 7.novembra lēmumu izpildei daļā par papildsodu (2014. gada 19. decembris), iesniedzēja 2015. gada 9. janvārī VID ģenerāldirektoram iesniedza sūdzību, kurā lūdza atjaunot nokavēto procesuālo termiņu sūdzības iesniegšanai un atcelt VID 2014. gada 7.novembra lēmumu.

LAPK 285.panta pirmā daļa paredz, ka sūdzības iesniegšana aptur lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu izpildi līdz sūdzības izskatīšanai (..).

VID iekšējos noteikumos Nr.72 nav reglamentēta VID struktūrvienību rīcība par Uzņēmumu reģistra informēšanu, ja persona sūdzību ir iesniegusi pēc termiņa un izpilde jau ir uzsākta. Fakts, ka iekšējie noteikumi nenosaka konkrētu struktūrvienības rīcību, neatceļ ar likumu uzlikta pienākuma izpildi. Atbilstoši LAPK 285.panta pirmajai daļai VID bija pienākums Uzņēmumu reģistram nosūtīt paziņojumu par VID 2014.gada 7.novembra lēmumu izpildei daļā par papildsodu apturēšanu iesniedzējas sūdzības iesniegšanas dienā, t.i., 2015. gada 9. janvārī.

No pārbaudes lietas materiāliem konstatējams, ka VID informāciju Uzņēmumu reģistram ir nosūtījis tikai 2015.gada 18.septembrī, t.i., vairāk kā pēc 6 mēnešiem no likumā noteiktā termiņa. Konkrētajā gadījumā *VID ir pārkāpis LAPK 285.panta pirmās daļas noteikumus.*

Tiesībsargs uzskata, ka VID bezdarbība, ignorējot LAPK 285.panta pirmās daļas prasības un nenosūtot informāciju Uzņēmumu reģistram ar soda izpildes apturēšanu, iesniedzējai ir radījusi nelabvēlīgas sekas, kas ir izpaudušās kā Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk arī – Satversme) 106.pantā garantēto tiesību (brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai) ierobežojums laika posmā no 2015.gada 9.janvāra līdz 2015.gada 22.septembrim. Šajā

⁵ Sk. Sodu reģistra likuma 1.pantu.

laika posmā LAPK 285.panta pirmās daļas noteikumi iesniedzējai garantēja papildsoda neizpildi, līdz ar to garantēja Satversme 106.panta tiesību realizāciju. Tā kā šajā laika posmā iesniedzējai bija liegtas tiesības ieņemt noteiktus amatus nepārprotamas VID bezdarbības dēļ (likuma neizpildes dēļ), ir pamats atzīt, ka VID ir vainojams iesniedzējas tiesību aizskārumā. Šajā sakarā tiesībsargs rekomendē iesniedzējai apsvērt iespēju prasīt no valsts (VID personā) iespējamo zaudējumu atlīdzināšanu Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma noteiktajā kārtībā vai arī civiltiesiskā kārtībā.

Saskaņā ar VID iekšējo noteikumu Nr.72 21.punktu Sodu reģistrā informācija par saņemto sūdzību par sākotnējo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā ir jāievada VID Juridiskajai un pirmstiesas strīdu izskatīšanas pārvaldei nekavējoties, bet ne vēlāk kā trīs darba dienu laikā pēc sūdzības saņemšanas⁶.

Iesniedzējas gadījumā VID bija pienākums informāciju Sodu reģistrā ievadīt vēlākais līdz 2015. gada 14. janvārim. VID to ir ievadījis 2015. gada 12.janvārī. Līdz ar to *VID ir ievērojis Noteikumu Nr.563 6.punkta un VID iekšējo noteikumu Nr.72 21.punkta prasības*.

Pārbaudes lietas ietvaros Tiesībsarga birojs personīgi pārliecinājās un guva rakstisku apliecinājumu, ka bez jau minētās informācijas Sodu reģistrā:

- 1) 2015. gada 12. janvārī VID Juridiskās un pirmstiesas pārvalde ievadīja ziņas par lēmuma izpildes apturēšanu pēc iesniedzējas lūguma par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu;
- 2) 2015. gada 30. janvārī VID Juridiskās un pirmstiesas pārvalde ievadīja ziņas par atteikumu atjaunot nokavēto procesuālo termiņu;
- 3) 2015. gada 14. maijā VID Juridiskās un pirmstiesas pārvalde ievadīja ziņas par lēmuma izpildes apturēšanu, saņemot iesniedzējas sūdzību pēc tiesas nolēmuma atjaunot nokavēto procesuālo termiņu;
- 4) 2015. gada 1. jūnijā VID Juridiskās un pirmstiesas pārvalde ievadīja ziņas par VID ģenerāldirektora lēmumu, kas pieņemts, izskatot iesniedzējas sūdzību pēc būtības.

No minētā secināms, ka *VID Noteikumu Nr.563 un VID iekšējo noteikumu Nr.72 prasības attiecībā uz informācijas ievadīšanu Sodu reģistrā ievērojis tikai daļēji*. Kā jau tika minēts, VID vispār nav ievadījis normatīvajos aktos noteiktā termiņā informāciju par protokola sastādīšanu iesniedzējai, kā arī ar nokavēšanos ir ievadījis informāciju par pieņemto sākotnējo lēmumu administratīvajā pārkāpuma lietā un par lēmumu, ar kuru ir atteikts atjaunot procesuālo termiņu.

1.7. Tiesībsarga skatījumā, šāda problēma VID ir radusies sakarā ar neprecīzu ārējo un iekšējo normatīvo aktu izpildi, kā arī sakarā ar līdz galam nesakārtotiem iestādes iekšējiem darba procesiem. Tiesībsargs nepiekrīt pārbaudes lietas ietvaros VID paustajam viedoklim, ka iesniedzējas gadījums ir nestandarta gadījums, kādēļ arī ir izveidojusies attiecīgā situācija. Pirmkārt, pārbaudes lietas ietvaros ir noskaidrots, ka līdzīga iestādes rīcība (bezdarbība) attiecībā uz lēmuma izpildes stadiju ir konstatējama arī citās administratīvā pārkāpuma lietās, piemēram, lietas, kurās pieņemts VID 2015. gada 13. jūlija lēmums Nr.14G/BS002576, VID 2015.gada 24.aprīļa lēmums Nr.NK023648 un 2015.gada 16.junija lēmums Nr.14G/BS002576. Otrkārt, iesniedzējas gadījums ir ar likumu precīzi noteikts gadījums, tātad tas ir paredzams un identificējams. Iestādei viennozīmīgi ir jāspēj identificēt tādu gadījumu iespējamība un jāvar to atrisināt atbilstoši likuma prasībām. Efektīvi to var izdarīt, ja ar iekšējiem normatīviem aktiem ir noregulēta iestādes struktūrvienību rīcība, iestājoties konkrētiem faktiskiem un tiesiskiem apstākļiem. Taču, kā jau tika konstatēts, VID iekšējie kārtības noteikumi Nr.72 neregulē rīcību, kura struktūrvienība nosūta Uzņēmumu reģistram paziņojumu par uzsāktā piespiedu izpildes procesa apturēšanu sakarā ar iesniegtu sūdzību. Vienlaikus ir konstatējams, ka VID (VID struktūrvienība) iesniedzējas gadījumā nav spējis pienācīgi nodrošināt LAPK 285.panta pirmās daļas prasības. Attiecīgus secinājumus var izdarīt arī attiecībā uz citām jau minētajām administratīvā pārkāpuma lietām⁷. Iepretim minētajam VID iekšējie kārtības noteikumi Nr.72 precīzi regulē ziņu ievadīšanu Sodu reģistrā. Kā ir konstatējams no faktiskajiem apstākļiem, VID, kaut arī ar termiņa kavējumiem atsevišķos gadījumos, tomēr ziņas Sodu reģistrā ievada.

⁶ VID iekšējo noteikumu Nr.72 21.punkts.

⁷ Sk. VID 2015. gada 13. jūlija lēmums Nr.14G/BS002576; VID 2015.gada 24.aprīļa lēmums Nr.NK023648; VID 2015.gada 16.junija lēmums Nr.14G/BS002576.

Būtiski norādīt, ka arī šobrīd spēkā esošie VID 2016. gada 31. marta iekšējie noteikumi Nr. 20 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests veic administratīvo pārkāpumu lietu uzskaiti vietotajā uzskaites sistēmā" (turpmāk arī – VID iekšējie noteikumi Nr.20) būtībā paredz tādu pašu kārtību kā VID iekšējie noteikumi Nr.72. Proti, VID iekšējie noteikumi Nr.20 neregulē jautājumu, - kura VID struktūrvienība un kādā kārtībā nosūta Uzņēmumu reģistram paziņojumu par uzsāktā piespiedu izpildes procesa apturēšanu sakarā ar iesniegtu sūdzību pēc likumā noteiktā termiņa. Tas, tiesībsarga skatījumā, liecina par to, ka VID iekšienē starp struktūrvienībām ir acīmredzami neskaidrs kompetences sadalījums šajā jautājumā, kas, kā redzams, rezultējies ar iesniedzējas tiesību un tiesisko interešu aizskārumu. Turklāt attiecīga likuma noteikumiem neatbilstoša rīcība nodara kaitējumu arī valsts un sabiedrības interesēm, sākot no potenciālajiem radīto zaudējumu atlīdzināšanas riskiem, un beidzot ar iestādes tēla un kopējās valsts pārvaldes tēla grausšanu.

Tiesībsargs rekomendē pārskatīt VID iekšējos noteikumus Nr.20, pirmkārt, precīzi nosakot VID struktūrvienību rīcību attiecībā uz uzsāktā piespiedu izpildes procesa apturēšanu sakarā ar iesniegtu sūdzību pēc likumā noteiktā termiņa. Otrkārt, tiesībsargs rekomendē pievērst uzmanību, vai nav arī citi jautājumi, kas precizējami. Piemēram, VID iekšējos noteikumos Nr.20 noteiktie datu ievadīšanas termiņi Sodu reģistrā neatbilst Noteikumu Nr.563 6.punktam. VID iekšējos noteikumus Nr.20, piemēram, 23., 24. punktā datu ievadīšana ir veicama trīs darbadienu laikā, savukārt Noteikumu Nr.563 6.punkts paredz pienākumu ievadīt datus nekavējoties, bet ne vēlāk kā triju darbadienu laikā pēc attiecīgo procesuālo darbību veikšanas, reģistrācijas fakta vai nolēmuma stāšanās spēkā. Tāpat, piemēram, nav rodams skaidrojums no tiesiskā un efektivitātes viedokļa VID iekšējo noteikumu Nr.20 17.2.apakšpunktā noteiktajam desmit darba dienu termiņam, ja tiesas nolēmumu, kļūstot tam neapstrīdamam, jāizpilda nekavējoties. Treškārt, tiesībsargs rekomendē pievērst uzmanību datu ievadīšanas termiņu ievērošanai (vadībai pārrunājot šo jautājumu ar atbildīgajām amatpersonām u.tml.). Jāņem vērā, ka šo termiņu pārkāpumi rada gan privātpersonu tiesību un tiesisko interešu aizskāruma risku, gan citus riskus. Piemēram, kā jau šajā pārbaudes lietā tika minēts, Sodu reģistra informāciju var pieprasīt arī trešās personas, un ja informācija nav normatīvajā aktā noteiktā termiņa ievadīta, pastāv risks, ka Informācijas centrs sniedz nepatiesu informāciju u.tml.

2. Viens no iesniedzēja iebildumiem ir par valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv iegūto Sodu reģistra ziņu izdrukas saturu un to tiesiskajām sekām. Saskaņā ar valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv vairākkārtīgi iegūtajām Sodu reģistra ziņām laika posmā kopš VID 2014. gada 7. novembra lēmuma pieņemšanas līdz tiesvedības pabeigšanai (2016.gada 30.novembris) Sodu reģistrā par iesniedzēju bija ieraksts, ka viņa izcieš papildsodu - tiesību atņemšana ieņemt noteiktus amatus 24 mēnešu garumā. Turklāt vienā no ziņu lapām (izdrukām), ko iesniedzēja portālā www.latvija.lv ir ieguvusi 2017.gada 26.janvārī, ir ieraksts, ka papildsods ir izciests ar 2016.gada 7.novembri. Šie apstākļi, iesniedzējas skatījumā, nozīmē, ka iesniedzēja šo papildsodu sodu ir izcietusi līdz ar 2016.gada 7.novembri, un šobrīd ir uzskatāma par nesodītu.

2.1. Visupirms tiesībsargs norāda - lai runātu par to, vai un kurš fakts vai apstākļi var radīt vai rada iesniedzējai tiesisko palāvību par papildsoda izciešanu vai neizciešanu, būtiski ir ņemt vērā, ka, neatkarīgi no iestāžu atspoguļotās informācijas valsts datu bāzēs, to atspoguļošanas dokumentos, administratīvi sodītajai personai piemērotais sods ir jāizcieš tādā apmērā, kādā tas ir piespriests. Pretējā gadījumā zūd attiecīgā soda jēga, līdz ar to tiek apdraudēta valstī noteiktā tiesiskā kārtība un stabilitāte. Tiek pārkāpts tiesiskuma un tiesiskas valsts princips. Pieļautā kļūda vai kļūdainā informācija datu bāzēs pati par sevi var radīt aizskārumu personai, un persona var vērsties pret šīs kļūdas radītāju (valsti konkrētas iestādes personā) ar mantisku zaudējumu un/vai kaitējuma pretenziju, bet tas nevar ietekmēt soda izciešanas procesu un tā izpildi.

2.2. Lai atbildētu uz jautājumu, vai, pamatojoties uz valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv iegūtajām ziņām no Sodu reģistra iesniedzēja varēja paļauties, ka papildsods ir izciests un vai šīs ziņas (ierakstus Sodu reģistrā) var uzskatīt par tādām, kas arī rada minētās sekas, ir jānoskaidro šī dokumenta būtība.

Saskaņā ar Sodu reģistra likuma 21.panta pirmo daļu Sodu reģistrā iekļautās ziņas sniedz:

1) izmantojot datu pārraidi tiešsaistes režīmā vai citus elektronisko sakaru līdzekļus, ja ziņu saņēmēju identificē;

2) rakstveidā (vēstule vai izziņa).

Sodu reģistra likuma 21.panta otrā daļa nosaka, ka izziņa ir noteikta parauga un apjoma dokuments, kas satur Sodu reģistrā iekļautās ziņas par fizisko vai juridisko personu⁸. Izziņā no reģistra aktuālās datubāzes norāda ziņas par fiziskās personas sodāmību Latvijas Republikā, kas nav dzēsta (noņemta), ziņas par fiziskajai vai juridiskajai personai administratīvā pārkāpuma lietā Latvijas Republikā piemēroto sodu, no kura izciešanas vai izpildes nav pagājis gads, kā arī ziņas par juridiskajām personām Latvijas Republikā piemērotajiem piespiedu ietekmēšanas līdzekļiem⁹. Izziņā no reģistra arhīva datubāzes norāda ziņas par fiziskajai personai dzēsto vai noņemto sodāmību Latvijas Republikā, ziņas par fiziskajai vai juridiskajai personai administratīvā pārkāpuma lietā Latvijas Republikā piemēroto sodu, no kura izciešanas vai izpildes ir pagājis gads, kā arī ziņas par juridiskajām personām Latvijas Republikā piemērotiem un izpildītiem piespiedu ietekmēšanas līdzekļiem¹⁰.

Noteikumu Nr.563 37.punkts paredz, ka Informācijas centrs izziņu sagatavo uz noteikta parauga veidlapas, kas noformēta uz A4 izmēra krēmkrāsas (krāsas kods – PMS 607) veidlapas, kuras fons ir ar reljefu, un kas aizsargāta ar ūdenszīmēm (septiņas vertikālas svītras un veidlapas apakšējās daļas vidū vārds "conqueroe"). Saskaņā ar Noteikumu Nr.563 38.punktu izziņu paraksta Informācijas centra vadītājs vai viņa pilnvarota amatpersona.

Sodu reģistra likums nekonkretizē vēstulē sniedzamo ziņu saturu, tik vien, ka ar vēstules starpniecību Informācijas centrs var sniegt Sodu reģistrā iekļautās ziņas. Līdz ar to ar vēstules starpniecību var tikt sniegta plašāka informācija nekā izziņā sniedzamā, piemēram, attiecīgās informācijas skaidrojums u.tml.

Noteikumu Nr.563 29.punkts nosaka, ka, izmantojot vienotajā valsts un pašvaldību pakalpojumu portālā www.latvija.lv pieejamo elektronisko pakalpojumu, fiziska persona, autentificējoties un apliecinot savu identitāti ar portālā pieejamiem autentifikācijas līdzekļiem, var bez maksas elektroniski saņemt par sevi un saviem nepilngadīgajiem bērniem ziņas par administratīvajiem sodiem un par izdevumiem, kas saistīti ar personai veiktajām pārbaudēm alkohola koncentrācijas, narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmes konstatēšanai, kā arī par to samaksu.

No minētajām tiesību normām secināms, Informācijas centra izsniegta izziņa un vēstule ir dokumenti ar juridisko spēku¹¹. Savukārt no valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv iegūtās Sodu reģistra ziņas tādā formā, kādā tā tiek izsniegts personām, ir dokuments¹², kam nav juridiska spēka, proti, tas nav elektroniski parakstīts un nesatur citus būtiskus dokumenta rekvizītus¹³. Tas nozīmē, ka portālā www.latvija.lv iegūtās Sodu reģistra ziņu izdruka ir tikai informatīvs dokuments.

2.3. Dokumentu juridiskā spēka likuma 1. panta otrā daļa nosaka, ka dokumenta juridiskais spēks nodrošina iespēju izmantot attiecīgo dokumentu tiesību īstenošanai vai likumisko interešu aizstāvībai. Dokuments, kuram nav juridiska spēka, citām organizācijām un fiziskajām personām nav saistošs, bet ir saistošs šā dokumenta autoram.

Elektronisko dokumentu likuma 3.panta ceturtā daļa, paredz, ka elektroniskais paraksts ir tiesisks pierādījums, un elektroniskā dokumenta kā pierādījuma iesniegšana kompetentām iestādēm nav ierobežojama, pamatojoties tikai uz to, ka:

- 1) dokuments ir elektroniskā formā;
- 2) tam nav droša elektroniskā paraksta.

⁸ Sodu reģistra likuma 21.panta otrā daļa.

⁹ Sodu reģistra likuma 21.panta trešā daļa.

¹⁰ Sodu reģistra likuma 21.panta ceturtā daļa.

¹¹ Saskaņā ar Dokumentu juridiskā spēka likuma 4.panta pirmo daļu lai dokumentam būtu juridisks spēks, tajā iekļauj šādus rekvizītus: 1) dokumenta autoru nosaukums; 2) dokumenta datums; 3) paraksts (izņemot likumā paredzētus gadījumus).

¹² Dokuments ir jebkura rakstveida informācija, ko rada jebkurš publisko vai privāto tiesību subjekts, īstenojot iestādes vai amata pilnvaras (piemēram, valsts vai pašvaldības institūcija, privāto tiesību juridiskā persona, fizisko vai juridisko personu apvienība, notārs, tiesu izpildītājs, advokāts) (turpmāk — organizācija), vai fiziskā persona, sk. Dokumentu juridiskā spēka likuma 1.panta pirmo daļu.

¹³ Elektronisko dokumentu likuma 3.panta pirmā daļa paredz, ka prasība pēc dokumenta rakstveida formas attiecībā uz elektronisko dokumentu ir izpildīta, ja elektroniskajam dokumentam ir elektroniskais paraksts un elektroniskais dokuments atbilst citām normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, sk. Elektronisko dokumentu likuma 3.panta pirmo daļu.

No minētā izriet, ka iesniedzēja konkrētajā gadījumā, pamatojoties tikai uz portālā www.latvija.lv iegūto no Sodu reģistra, nevarēja paļauties, ka papildsods ir izciests. Un no šajos dokumentos iekļautās informācijas nav pamata izdarīt galīgus juridiskus slēdzienus par soda izciešanu.

Tomēr, neskatoties uz minēto, šim dokumentam ir nozīme. Pirmkārt, tā kā tāda dokumenta iegūšanu likumdevējs normatīvajā aktā ir paredzējis kā valsts pakalpojumu, tad tam ir jābūt kvalitatīvam. Otrkārt, šis dokuments, lai arī ir tikai informatīvs, nešaubīgi atspoguļo to informāciju (visu vai tikai daļu), kas ir fiksēta valsts datu bāzē. Tas nozīmē, ka persona ne tikai ātri var iegūt informāciju par sevi, bet pirmšķietami ar lielu ticamību var noskaidrot un pārliedzināties, kādu informāciju valsts glabā attiecībā uz personu un vai tā ir patiesa un korekta. Treškārt, Noteikumu Nr.563 36.punkts paredz - ja reģistra izsniegtajās ziņās tiek konstatēta neprecizitāte, ziņu saņēmējs informē par to centru rakstiski, iesniedzot dokumentu, kas apstiprina ziņu labošanas pamatu. Līdz ar to attiecīgajam pakalpojumam ir arī atgriezeniskās saiknes efekts, lai novērstu un labotu datu bāzē esošo ziņu kļūdas. Ceturtkārt, būtiski, ka Dokumentu juridiskā spēka likuma 1. panta otrā daļa paredz, ka portālā www.latvija.lv iegūtās Sodu reģistra ziņas ir saistošs dokuments izdevējam - Informācijas centram. Tas nozīmē, ka Informācijas centram ir jāreaģē, ja ir sūdzības par portālā sniegto ziņu nepilnībām vai kļūdām.

2.4. Neapšaubāmi, ka informācija, ko iesniedzēja portālā www.latvija.lv ieguva no Sodu reģistra (2017. gada 6. janvārī un 2017. gada 26. janvārī), proti, ka kopš VID 2014. gada 7.novembra lēmuma pieņemšanas līdz tiesvedības pabeigšanai (2016.gada 30.novembris) Sodu reģistrā par iesniedzēju bija ieraksts par to, ka iesniedzēja izcieš papildsodu - tiesību atņemšana ieņemt noteiktus amatus 24 mēnešu garumā, un ka ar 2016.gada 7.novembri tas ir izciests, iesniedzējai rada neizpratni, sašutumu un pamatotu jautājumu. Proti, kā 2017. gada 6. janvāra un 2017. gada 26. janvāra portālā www.latvija.lv izdrukās atspoguļotā Sodu reģistra informācija skaidrojama kopsakarā ar 2017.gada 21.februārī minētajā portālā iegūto informāciju, ka tomēr papildsods nav izciests un tā izciešana turpinās.

Pārbaudes lietas ietvaros tika noskaidrots, ka Sodu reģistrā VID ir ievadījis informāciju par iesniedzējas sūdzības saņemšanu un lēmuma izpildes apturēšanu, taču šī informācija neparādās portālā www.latvija.lv iegūstamajā Sodu reģistra ziņu izdrukā. Tas nozīmē, ka pakalpojuma ietvaros šajā dokumentā neparādās visas Sodu reģistrā esošā informācija. No pārbaudes lietas materiāliem izriet, ka iesniedzēja, lai precizētu portālā www.latvija.lv iegūto Sodu reģistra informāciju, kā to arī paredz Sodu reģistra likuma 21.panta pirmā daļa, vairākkārtīgi ir vērsies Informācijas centrā. No tiesībsarga rīcībā esošajām Informācijas centra sniegtajām atbildēm iesniedzējai¹⁴ izriet, ka Informācijas centrs nav skaidrojis, ka portālā www.latvija.lv iegūtā Sodu reģistra informācija ir kļūdaina; kāpēc tā ir kļūdaina; kāda ir patiesā, no tiesiskā viedokļa korektā informācija. Informācijas centra sniegtās atbildes ir vērtējamās kā formālas un uz problēmas risināšanu nevērstas. Tiesībsargs nerod saprātīgu skaidrojumu, kāpēc Informācijas centrs, ņemot vērā Sodu reģistra likuma 21.panta pirmā daļas noteikumus, nevarēja sniegt plašāku skaidrojumu par izveidojušos situāciju¹⁵, tādējādi ne tikai, iespējams, atrisinot domstarpības ar iesniedzēju, bet arī pozicionējot Informācijas centru kā kompetentu un personai pretimnākošu iestādi. Diemžēl iesniedzējas process liecina par pretējo.

Iesniedzējas gadījums acīmredzami izgaismo problēmu, ka valsts (ar Informācijas centra starpniecību) piedāvātais pakalpojums – iegūt elektroniski informāciju no Sodu reģistra, nav kvalitatīvi nodrošināts nestandarta situācijās. Pirmkārt, ir acīmredzami, ka Sodu reģistrs kā datu bāze nestandarta situācijās tehniski nespēj nodrošināt korektas un patiesas informācijas atspoguļošanu portālā www.latvija.lv. Līdz ar to, iespējams, apsverama datu bāzes pilnveidošana, izanalizējot iesniedzējas gadījumu. Otrkārt, jāatzīst, ka objektīvi tehniskas nepilnības var pastāvēt, jo visas situācijas nevar paredzēt, un tas ir pašsaprotams, taču tādēļ Sodu reģistra likuma 21.panta pirmā daļa paredz pienākumu Informācijas centram arī šo nepilnību skaidrošanu un patiesas informācijas sniegšanu. Vismaz iesniedzējas gadījums liecina, ka Informācijas centrs nav pienācīgi nodrošinājis

¹⁴ Informācijas centra 2017.gada 9.februāra vēstule Nr.A-14/11-51 un 2017.gada 21.marta vēstule Nr.A-14/11-101.

¹⁵ T. sk. par portālā www.latvija.lv iegūtās Sodu reģistra informācijas informatīvo raksturu un iespējamajām tehniskajām kļūdām, par to, ka VID šo informāciju ir ievadījis korekti ievadījis atbilstoši Noteikumu 563 prasībām (par iesniegto sūdzību, par izpildes apturēšanu u.c.).

šīs sistēmas funkcionēšanu. Tiesībsargs uzskata, ka *Informācijas centrs, risinot iesniedzējas problēmu, nav ievērojis labas pārvaldības principu*. Tiesībsargs rekomendē ņemt vērā iesniedzējas gadījumu, un līdzīgos gadījumos vai citos nestandarta gadījumos sniegt korektu, pilnīgu un patiesu informāciju personai, t.sk. izvērstu situācijas skaidrojumu.

3. Ņemot vērā, ka iesniedzējai nav pamata paļauties, ka papildsods ir izciests, iesniedzējas papildsoda izpildes process ir jāvērtē, balstoties uz faktiskiem apstākļiem, proti, summējot periodus, kuros papildsods ir izciests, lai noskaidrotu, kāds laika posms vēl ir jāizcieš.

3.1. Vērtējot, vai iesniedzēja faktiski ir izcietusi papildsodu, konstatējams sekojošais. VID, atbildot uz tiesībsarga pieprasījumu, ir norādījis, ka VID 2014. gada 7. novembra lēmums ir izpildīts periodā no 2014.gada 4.decembra (nākamā diena pēc lēmuma pārsūdzēšanas termiņa beigām) līdz 2015.gada 21.septembrim (Uzņēmumu reģistrs atjaunoja iesniedzējas tiesības ieņemt valdes locekļa amatus). Tātad iesniedzēja faktiski šajā laika posmā bija izcietusi papildsodu 9 mēnešus un 18 dienas. Nav strīda, ka laika posmā no 2015.gada 21.septembra līdz 2016.gada 30.novembrim iesniedzējai bija tiesības ieņemt amatus kapitālsabiedrībās. Nav iegūta arī informācija, ka iesniedzējai ir bijusi liegta iespēja ieņemt arī citus ar VID 2014. gada 7.novembra lēmumu noteiktos amatus. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka valsts šajā periodā faktiski ir izpildījusi papildsodu. Tā kā saskaņā ar tiesiskas valsts un tiesiskuma principu piespriestais sods faktiski ir jāizcieš, tad iesniedzējai šajā tiesiskajā situācijā līdz ar 2016.gada 30.novembri ir jāturpina soda izciešana. Pilnībā tas būs izciests 2018.gada 12.februārī.

Saskaņā ar pārbaudes lietā esošo informāciju Informācijas centrs ir apliecinājis, ka Sodu reģistrā attiecībā uz iesniedzēju pēc VID norādījumiem veiks labojumus par datumu, kad papildsods ir uzskatāms par izciestu. VID ir apstiprinājis, ka papildsods tiks uzskatīts par izciestu 2018.gada 12.februārī. Līdz ar to šobrīd nav pamata uzskatīt, ka Sodu reģistrā informācija par soda izciešanu saglabāsies ilgāk par 2018.gada 12.februāri. Nav pamata arī uzskatīt, ka VID nenosūtīts attiecīgu paziņojumu Sodu reģistram.

Vienlaikus jāatzīst, ka viedoklis, kad iesniedzējai beidzas papildsoda – tiesību atņemšana uz 24 mēnešiem, izciešanas termiņš, iestāžu vidū, sākotnēji (t.i., pirms tiesībsarga iesaistīšanās), nebija tik viennozīmīgs. Piemēram, Informācijas centrs 2017.gada 9.februāra vēstulē Nr. A-14/11-51 ir norādījis, ka Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 31. oktobra spriedums saskaņā ar LAPK 291.panta pirmo daļu ir izpildāms, kad tas stājas spēkā, t.i., no 2016.gada 31.novembra, attiecīgi tiesību atņemšanas termiņš beidzas 2018.gada 1.decembrī¹⁶. Savukārt VID, sniedzot informāciju iesniedzējai (VID 2017.gada 26.janvāra vēstule Nr.22.111/515, VID 2017.gada 9.februāra vēstule Nr.30.4-4.7.2/12456) par papildsoda izciešanas datumu, konkrētu atbildi šajā jautājuma vairākkārtīgi nesniedza. Iestāžu nepārlicinātības iemesls acīmredzami ir bijis fakts, ka tiesas spriedumā iesniedzējai tiesības ieņemt noteiktus amatus ir atņemtas uz 24 mēnešiem, un spriedumā nav atrunāts par papildsoda izciesto un atlikušo daļu. No Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016. gada 31. oktobra sprieduma neizriet, ka kāda no pusēm būtu lūgusi tiesai šo jautājumu risināt, lai attiecīgi neradītu jau minēto neskaidrību, kaut gan LAPK šādu iespēju paredz. Proti, LAPK 260.panta otrā daļa un 289.¹ panta pirmās daļas 6.punkts paredz pie administratīvās atbildības sauktās personas tiesības tiesai pieteikt lūgumus. Šādas pat tiesības LAPK 289.² pants paredz iestādei. Savukārt 289.¹²panta otrās daļas 4.punkts paredz, ka rajona (pilsētas) tiesai, izskatot sūdzību vai protestu administratīvā pārkāpuma lietā, ir tiesības grozīt soda mēru ietvaros, kas paredzēti normatīvajā aktā par atbildību par administratīvo pārkāpumu.

Konkrētajā gadījumā savu interešu aizsardzībai attiecīgo lūgumu tiesai varēja izteikt iesniedzēja, ja vien viņa būtu vispusīgi informēta par attiecīgā papildsoda izpildi. Tiesībsargam no pārbaudes lietas materiāliem nerodas pārlicība, ka iesniedzēja ir bijusi pilnīgi un vispusīgi informēta par to. Tiesībsarga skatījumā, šādu lūgumu, ievērojot tiesiskumu un labas pārvaldības principa prasības, bija pienākums izteikt VID. Pirmkārt, VID rīcībā bija visa informācija par papildsoda

¹⁶ Līdzīgu nostāju VID ir paudis Uzņēmumu reģistram administratīvā pārkāpuma lietā, kurā VID 2015.gada 16.juniā ir pieņēmis lēmumu Nr.14G/BS002576. Sk. arī 2017.gada 23.janvāra VID Nodokļu parādu piedziņas pārvaldes paziņojumu Uzņēmumu reģistram Nr.4.5.2-7/5445 un ar to saistīto saraksti.

izpildi. Otrkārt, no pārbaudes lietā esošajiem materiāliem¹⁷ nepārprotami izriet, ka VID tiesvedības laikā ar iesniedzēju ir lūdzis tiesu risināt papildsoda izpildes jautājumu, kas liecina ne tikai par VID praksi, bet arī par iespējām iesaistīties šī jautājuma risināšanā. Līdz ar to tiesībsargs rekomendē VID analogiskos gadījumos lūgt tiesu spriedumā grozīt papildsodu un noteikt to atbilstoši faktiski neizciestajai daļai.

Jāuzsver, ka iesniedzējas gadījumā VID un Informācijas centra rīcībai būs izšķiroša nozīme, tāpēc ka cita starpā Sodu reģistrs nav pielāgots šādas nestandarta situācijas atspoguļošanai automātiski. Sodu reģistra sistēma papildsoda – tiesību atņemšana, izciešanas termiņu automātiski aprēķina no tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīža. Iesniedzējas gadījumā tas nav pieļaujams, jo 2018.gada 12.februāra iesniedzējai papildsods būs uzskatāms par izciestu. Līdz ar to šī informācija ir ievadāma manuāli, atbildīgajām amatpersonām aktualizējot šo jautājumu 2018. gada 12. februārī. Kā jau tika minēts, šobrīd nav pamata apšaubīt ne VID, ne Informācijas centra nodomu korekti atrisināt iesniedzējas situāciju, taču jāatzīst, ka šāda situācija nav adekvāta no sistēmas viedokļa, ņemot vērā, ka praksē līdzīgi gadījumi var būt vairāki, un manuāla datu ievadīšana ne tikai palielina kļūdas risku, bet arī daļēji nonivelē Sodu reģistra mērķi.

4. Attiecībā uz iesniedzējas apsvērumu par dubulto sodīšanu sakarā ar to, ka portālā www.latvija.lv iegūtās Sodu reģistra ziņas ir bijušas nekorektas, tiesībsargs norāda - tā kā no juridiskā viedokļa portālā www.latvija.lv iegūtās Sodu reģistra ziņas (izdruka) nav dokuments, kas pats par sevi rada tiesiskās sekas (ar to nevar uzlikt tādu papildsodu, kāds jau uzlikts ar VID lēmumu), līdz ar to šī situācija nav uzskatāma par dubulto sodīšanu.

Tiesībsarga rekomendācijas

Tiesībsarga likuma 11. panta 1., 3. un 4. punkts nosaka, ka tiesībsarga funkcijas ir:

- 1) veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību;
- 2) izvērtēt un veicināt labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē;
- 3) jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu,

atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu.

Tiesībsarga likuma 12. panta 4. un 8.punkts, paredz, ka, pildot šajā likumā noteiktās funkcijas, tiesībsargs cita starpā:

- izskatot pārbaudes lietu sniedz iestādei ieteikumus un atzinumus par tās darbības tiesiskumu, lietderību un labas pārvaldības principa ievērošanu;
- sniedz Saeimai, Ministru kabinetam, pašvaldībām vai citām iestādēm ieteikumus attiecībā uz tiesību aktu izdošanu vai grozīšanu.

Ņemot vērā pārbaudes lietā konstatēto un secināto, tiesībsargs rekomendē:

1) iesniedzējai apsvērt iespēju prasīt no valsts (VID personā) iespējamo zaudējumu atlīdzināšanu Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma noteiktajā kārtībā vai arī civiltiesiskā kārtībā.

2) VID pārskatīt iekšējos noteikumus Nr.20, pirmkārt, precīzi nosakot VID struktūrvienību rīcību attiecībā uz uzsāktā piespiedu izpildes procesa apturēšanu sakarā ar iesniegtu sūdzību pēc likumā noteiktā termiņa. Otrkārt, tiesībsargs rekomendē pievērst uzmanību, vai nav arī citi jautājumi, kas precizējami, piemēram, termiņi utt.

3) VID administratīvā pārkāpuma lietās uzlabot informācijas nosūtīšanas Uzņēmumu reģistram un datu ievadīšanas Sodu reģistrā procesu, strikti ievērojot ārējo un iekšējo normatīvo aktu prasības.

4) VID administratīvo pārkāpumu lietu tiesvedībās, kurās precizējams papildsoda izpildes termiņš, pēc savas iniciatīvas lūgt tiesu spriedumā grozīt papildsodu un noteikt to atbilstoši faktiski neizciestajai daļai.

¹⁷ Sk. VID 2015. gada 23. marta paskaidrojumu tiesai Nr.22.12.3/47594.

5) Informācijas centram, ņemt vērā iesniedzējas gadījumu, un līdzīgos gadījumos vai citos nestandarta gadījumos ar vēstuli personām sniegt korektu, pilnīgu un patiesu informāciju, t.sk. izvērstu situācijas skaidrojumu.

6) Informācijas centram apsvērt nepieciešamību veikt pasākumus Sodu reģistra funkcionēšanas uzlabošanai nestandarta situācijās, t.sk. lai nodrošināt korektas un patiesas informācijas atspoguļošanu portālā www.latvija.lv.

Lūdzam VID un Informācijas centram līdz šī gada 1. septembrim informēt tiesībsargu par rekomendāciju ieviešanas pasākumiem.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25. panta pirmo un ceturto daļu, pārbaudes lietas izskatīšana tiek pabeigta.

Ar cieņu

tiesībsargs

J.Jansons